

Offentliga Rummet i Örebro 30 maj 2007

Tid: 10:15 Plenarpass 1

Plats: Conventum

Tal av Mats Odell

utkast

Rubrik: e-förvaltning för konkurrenskraft och tillväxt

Det var ord av Werme. Tack, Staffan och gratulerar i efterhand till valsegern som bland annat inneburit att Örebro i dig fått en ny och kraftfull kommunstyrelseordförande.

Befolkningsmässigt ligger Örebro mitt i Sverige och det har även varit ett centrum för handel och berghantering i långliga tider. Den traditionen hålls vid liv genom de årliga Hindersmässorna. Mitt i smällkalla vintern hålls traditionerna vid liv under den veckolånga Hindersmässan. Här insups då kunskap och en hel del annat under konferens- och handelsdagar. Det är ett liv och ett kiv. Detta jävar Örebros rykte som huvudstad i gnällbältet. Här händer det roliga och positiva saker. Den politiska makten, som alltid var förankrad på den röda sidan, växlar i ljusblått. Växling vid makten vitaliserar. Den berömda Svampen är inte enbart ett vattentorn med café utan ett "Centrum för

entreprenörskap” . Jag säger detta för att påminna om hur det offentliga rummets gamla anor i Örebro kompletteras med ett och vidgat innehåll. Den här konferensen är ett exempel på det. Ert syfte är att fördjupa den demokratiska dialogen och brukarnas inflytande genom att allsidigt belysa hur statliga myndigheter, landsting och kommuner kan använda modern informationsteknologi för det syftet.

Efter mig kommer ni att få lyssna till förste vice ordförande i SKL Carola Gunnarsson. Hon skall tala över IT-politik för hållbar utveckling och välfärd. Det hade kanske inte varit ohållbart men enahanda om jag talat om samma sak därför att det ju också är en del av regeringens politik. Nu har jag medvetet lagt mina ord så att vi inte skall överlappa.

Varför lägger regeringen ner krut på att göra svensk förvaltning till en av Europas modernaste, effektivaste och enklaste? Varför är det, sedan vi nått det målet, viktigt att ligga kvar i toppen?

En dag berättade ledningen för ett svenskt företag att dom idag har 90 procent av marknaden av datafångst för e-fakturor. Ett av skälen, sa dom, var att svensk förvaltning är modern och ligger i frontlinjen för utvecklingen av

datafångst. Svenska kommuner, landsting och myndigheter hade varit en första marknad för företaget ifråga. Det hade givit medarbetarna stor erfarenhet och kunskap om praktisk tillämpning inom flera olika områden.

Svensk förvaltning hade på så sätt hjälpt företaget att bli *first movers* på en världsmarknad. Och det samtidigt som företaget hjälpt svensk förvaltning att bli effektivare.

Vi tror att det finns många svenska IT-företag som kan hjälpa svensk förvaltning att bli effektivare och samtidigt utveckla sin verksamhet till internationellt slagkraftig nivå.

De länder som har kommit längst när det gäller den offentliga sektorns öppenhet, effektivitet och e-förvaltning ligger också i topp när det gäller ekonomi och konkurrenskraft.

Det finns amhällsvetenskapliga belägg för en stark koppling mellan kvaliteten på ett lands förvaltning och det landets konkurrenskraft. En effektiv förvaltning minskar företagens transaktionskostnader och ökar därmed företagens möjligheter att utvecklas positivt. Ju effektivare förvaltning desto större möjligheter för ekonomisk utveckling.

När de europeiska ekonomierna nu integreras kommer det att till stor del ske med hjälp av e-förvaltning. Tjänstedirektivet är ett bra exempel. Vi deltar i arbetet på EU-nivå med gränsöverskridande e-legitimationer och följer arbetet med gränsöverskridande e-handel.

En modern, effektiv och enkel förvaltning är idag ett absolut krav för att hävda sig i den globala konkurrensen. Vi vill därför skapa de bästa administrativa förutsättningarna på hela den inre marknaden. Ingenstans i Europa – och på längre sikt i hela världen - ska det vara enklare att starta och driva företag än i Sverige. IT och e-förvaltning är ett viktigt verktyg för att nå det målet.

Men en modern förvaltning är också viktigt för den enskilde medborgaren i vardagen. Förvaltning är ju politikens sätt att omsätta ord och fraser i handling. Politiker kan prata länge och väl om vad som ska hända. Och det gör vi också. Ibland leder det faktiskt till beslut.

Om mötet mellan medborgare och förvaltning inte fungerar, då kommer bägge parter att bli besvikna. Idag förväntar vi oss alla att förvaltningen ska fungera minst lika effektivt

som t.ex. Internetbankerna. Vi har rätt att kräva att våra skattepengar används så effektivt som möjligt. Det är min enkla uppgift att se till att det blir så.

För medborgarnas och företagens skull utvecklar vi nu det vi kallar e-förvaltning.

Vad är det då som förestår inom regeringens e-förvaltningsarbete?

Jo, vi vidgar fokus från myndigheternas närvaro på Internet till förvaltningens inre arbete. Det gynnar användarna.

Vi vill gå snabbare fram än den förra regeringen gjorde. Därför har jag gett Dan Ericsson, min statssekreterare, i uppdrag att leda en statssekreterargrupp för e-förvaltning. Den ska ta fram en handlingsplan för regeringens arbete därvidlag. På så sätt skapar vi förutsättningar för den samordning som vi tror är nödvändig för att utveckla den offentliga sektorn.

E-förvaltning betyder förvaltning plus IT. Dvs. att använda IT för att på ett bättre sätt översätta politik till handling. Det kan betyda att du och jag kan deklarera med SMS, ansöka om nystartsjobb och få besked om studiebidrag över nätet.

Men det kan också betyda att förvaltningen jobbar effektivare genom att det administrativa stödet effektiviseras eller genom att myndigheterna kan kommunicera och utbyta information effektivare.

Vi har satt upp tre mål för det statliga e-förvaltningsarbete till år 2010 som riktar in sig kring tre olika delar av förvaltningen.

Det första målet riktar in sig på en av myndigheternas kärnverksamheter – ärendehantering.

Det andra målet riktar in sig på en viktig stödprocess – inköpsprocessen.

Det tredje riktar in sig på på hela förvaltningens informationshantering.

(Mål 1) Ärendehantering

I staten kan det handla om allt från att ansöka om körkort eller bostadsbidrag. I kommunen kan det handla om att välja skola eller dagis. Ofta samverkar kommun och landsting kring t.ex. en patients behov.

Idag är det inte ovanligt att blanketter lämnas in elektroniskt för att sedan skrivas ut på en skrivare för som pappersblankett hanteras manuellt inom förvaltningen. Ibland använder man faxar, och då kan det hända att känsliga uppgifter hamnar under ögonen på obehöriga.

Vi tror att det finns stora besparingar att göra på många områden genom att gå över till automatiserad ärendehantering. T.ex. kan Försäkringskassan spara 56 Mkr/år om en tredjedel av bostadsbidragen söktes över nätet och hanterades automatiskt. Investeringen beräknas kosta 3 Mkr. Den investeringen betalar sig snabbt.

Vårt första mål för den statliga verksamheten är därför att all lämplig ärendehantering ska vara automatiserad år 2010.

Jag hoppas på motsvarande utveckling på kommunal nivå .

(Mål 2) Inköpsprocessen

Vi vill också effektivisera de statliga myndigheternas ekonomiadministration så att en större del av de samlade resurserna kan läggas på kärnverksamheten.

Regeringen beslutade i höstas att alla statliga myndigheter ska kunna hantera sina fakturor elektroniskt redan från 1 juli 2008. Detta beslut har sänt en stark signal till myndigheterna att regeringen vill gå än snabbare fram inom detta område. Den här åtgärden är en del av vårt andra mål som är att hela inköpsprocessen ska kunna hanteras elektroniskt år 2010. Det inkluderar alltså elektroniska avrop mot ramavtal, e-order och e-kataloger etc. Vi har startat förberedelserna för att kunna hantera även dessa delar elektroniskt och vi hoppas vara klara våren 2009.

Genom att införa elektronisk fakturahantering kan staten spara 3,9 miljarder under femårsperioden 2008 - 2012 och därefter cirka 1 miljard per år. De övriga delarna av inköpsprocessen kommer att generera motsvarande besparingar. De riktigt stora besparingarna ligger dock i möjligheten att så småningom införa en statlig inköpsstrategi. Det kommer i sin tur att leda till lägre inköpspriser och ökad ramavtalstrohet.

I Karlskoga kommun pågår ett intressant arbete om automatiserad fakturahantering som jag har fått redovisat för mig. Leverantörerna fick snabbare betalt, hanteringen av felaktiga fakturor minskade och kontrollen över

inköpsprocessen ökade. Detta gynnar företagen, kommunen och därmed skattebetalarna.

Automatiseringen av processen skapade förutsättningar för att lägga ut betalningen på en tredje part som betalade fakturorna direkt när de kom in. Detta avlastade kommunen, förbättrade leverantörernas finansiella situation och gav dem förutsättningar att ge kommunen bättre priser.

Också hanteringen av småfakturor förbättrades dramatiskt. Som jag minns det hade kommunen över 1500 fakturor per år som var på mindre än 100 kr. Varje sådan faktura kostade ändå 125 kr att hantera. Genom att processen automatiserades minskade tiden för att hantera en faktura från 21 minuter till under 2 minuter. Kostnaderna bör alltså kunna sjunka dramatiskt.

I ett nationellt perspektiv kan vi konstatera att den offentliga upphandlingen uppgick till 17–18 procent av den svenska BNP (år 2002). Detta motsvarar cirka 400 miljarder kronor.

En EU-studie från 2004 visar att det är möjligt att effektivisera marknaden för offentlig upphandling och på så

sätt sänka de priser som offentlig förvaltning betalar för varor och tjänster med minst 10 procent. Det kan innebära besparingar på upp till 40 miljarder kronor per år.

Vi vet att sådana här siffror är osäkra men det finns alla skäl att tro att reformerna kommer att leda till mycket stora besparingar.

Mål 3: Informationshantering

Precis som vi en gång behövde bygga dels hårda motorvägar och dels skapa mjuka trafikregler som t.ex. högerregeln, behöver den framtida e-förvaltningen bygga på en hård och en mjuk infrastruktur för att kunna bli riktig effektiv.

Vårt tredje mål är att förvaltningens informationshantering år 2010 ska vara effektiv – med nödvändig hänsyn tagen till säkerhet och personlig integritet.

Mjuk infrastruktur

Den mjuka infrastrukturen innebär att olika delar av förvaltningen ska kunna kommunicera med varandra på ett enkelt, effektivt och säkert sätt.

Vi jobbar nu med att förenkla tillgången till statliga register och databaser för bl.a. kommuner och landsting. Som medborgare och företag ska man t.ex. i största möjliga mån bara behöva lämna samma uppgifter en gång. Om de redan är inrapporterade ska myndigheten hämta uppgifterna därifrån nästa gång de behövs.

Vi har därför satt igång flera processer för att utveckla den standardisering som är nödvändig för att kunna utbyta information på ett effektivt sätt.

Vi fokuserar till slut också på de framtida säkerhetslösningarna bl.a. e-legitimationer. Det är avgörande att myndigheter, medborgare och företag kan kommunicera och utbyta information på ett säkert sätt över Internet.

Principiellt tycker vi att förvaltningen skall använda tekniska lösningar som utvecklas och tillhandahålls på marknaden, medborgaren eller företaget ska inte behöva använda olika metoder för att kommunicera med olika myndigheter. De tekniska lösningar som används mot myndigheter skall också kunna användas mot kommuner och i kommersiella tjänster.

Hård infrastruktur

Allt detta kommer att ställa allt större krav på den hårda infrastrukturen. Om medborgare och företag inte kommer åt nätet har de svårt att ta dra nytta av dessa förändringar. Regeringen har som mål för den hårda infrastrukturen att: hela Sverige ska ha en effektiv och framtidssäker infrastruktur för elektronisk kommunikation med hög överföringskapacitet i båda riktningar, så att överföring med god teknisk kvalitet av multimediatjänster möjliggörs på en fungerande, kostnadseffektiv och konkurrensutsatt marknad.

Vi har en förpliktelse gentemot EU genom Lissabonstrategin, som säger att alla ska ha bredband 2010. Här skulle jag kunna ta upp Post- och telestyrelsens Förslag till bredbandsstrategi för Sverige.¹ Men frågan bereds i regeringskansliet och då skall vi som regel hålla tand för tunga. Jag kan dock meddela att PTS fick i sitt regleringsbrev ett förnyat uppdrag att beskriva och analysera utvecklingen av den fortsatta utbyggnaden av bredband.

I höstas förlängde vi bredbandsstödet. Det gjorde vi för att ge regionerna tid att genomföra pågående arbeten på ett optimalt sätt². Vi har även givit bl.a. länsstyrelserna³ i uppdrag att verka för att bredband läggs ner samtidigt som annan infrastruktur, framför allt elnät, grävs ner. – s.k. samförläggning. Vi har också beslutat om finansiellt stöd till detta arbete och projektet länsamverkan bredband har fått i uppdrag att samordna och stödja arbetet.

Var går gränsen för det offentliga åtagandet för byggande av infrastruktur? Vi ser inga problem vad gäller att lägga ner fiber i gatan. Vi följer med intresse det arbete SKL nu driver angående principerna för styrning av kommun och landstingsägda bolag inom kommunal bredbandsverksamhet.

Näringsdepartementet förbereder förslag som ska göra det möjligt att i domstol pröva enskilda fall av konkurrenskonflikter mellan offentlig och privat sektor.⁴ Den försvarbara och naturligt offentliga verksamheten ska givetvis inte beröras av lagändringen. Här ser vi t.ex. goda skäl för ett naturligt monopol för kommunerna vad gäller

ansvaret för utbyggnaden av bredband. Men ett sådant monopol kräver öppenhet, konkurrensneutralitet och tillgänglighet.

Genomförandet av våra e-förvaltningsmål

Jag tycker att dessa frågor är så viktiga att de förtjänar en plats i politikens mittfåra. Förändringar av detta slag kräver ett politiskt ledarskap som kan sända raka och tydliga signaler till förvaltningen. Som alltid räcker det inte med att sätta upp ett antal övergripande mål. Man måste se till att ta sig dit också. Tidigare regeringar har gått bet på uppgiften. Vi tänker inte göra det.

Vi ser framför oss en effektiv, modern och enkel förvaltning där IT är en naturlig del av verksamheten som utgör en god grogrund för tillväxt och som stöttar svensk IT-industri.

Det arbetet som vi nu påbörjat sträcker sig fram till år 2010. Då hoppas vi ha uppnått de mål jag har nämnt. Men hur skall vi sedan gå vidare? Vi kommer att få goda möjligheter att diskutera de frågorna år 2009 när Sverige är ordförandeland i EU och ska arrangera en ministerkonferens om e-förvaltning. Fram till dess ska vi tillsammans höja

blicken och diskutera vilken förvaltning vi vill ha i Sverige
och i Europa 2014.

Tack för ordet.